

GONG '75-'76

În timp ce confruntările de opinii privind stagiunea trecută se desfășurau pasionat, însuflețite de o exigență profitabilă pentru scena românească, teatrele, sub semnul unei declarate aspirații spre perfecționarea activității, într-o fericită competiție a inițiativelor, au folosit intens lunile de vară, pentru o mai deplină clarificare a politicii repertoriale, năzuind spre o stagiune de mai mari împliniri artistice. Demersurile teatrelor au fost marcate de sentimentul unei responsabilități sporite privind esența și funcționalitatea teatrului, de o gândire politică militantă, capabilă să integreze mai profund teatrul în viața societății, să-i susțină, prin mesajul artistic, profundul ei dinamism, să contribuie cu intensificată eficacitate, alături de ceilalți factori formativi, la modelarea unei avansate conștiințe socialiste. Răspunzând chemării — definitorii și mobilizatoare — adresată de tovarășul Nicolae Ceaușescu oamenilor de artă: „Faceți din arta noastră un instrument de perfecționare continuă a societății, a omului, de afirmare a dreptății și echității sociale, a modului de muncă și viață socialistă și comunistă“, mișcarea noastră teatrală își afirmă cu demnitate și consecvență, în tradiția ilustrată a unei arte profund angajate, calitatea de tribună de educație politică, etică și estetică a maselor.

Demonstrând o concepție evoluată, într-o mai largă perspectivă a îndatoririlor, teatrele au fost preocupate să-și diversifice formele de activitate, în scopul implantării mai profunde a artei dramatice în conștiința publicului, în aceste inițiative exprimându-se maturitatea colectivelor artistice care aspiră, cu luciditate, să satisfacă, cu crescută eficiență, solicitările în continuă creștere ale societății noastre, angajată ferm să dea viață Programului luminos, cutezător al Partidului.

Repertoriul — expresie a politicii culturale a statului nostru — a fost conceput ca un program ideologic și estetic, apt să capteze în structura sa comandamentele politice și sociale, să reflecte sistemul de valori al spiritualității socialiste și să-l susțină cu forța de convingere a creației artistice. În acest spirit, în structura repertoriului, dramaturgia națională ocupă o poziție preponderentă, alături de repunerea sau menținerea în circuitul scenei a lucrărilor clasice sau din perioada interbelică, oferindu-se un larg spațiu dramaturgiei contemporane, inspirată de problematica procesului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate. Reflectând larga deschidere spre universalitate a culturii noastre, repertoriul, în secțiunea de dramaturgie străină, mărturisește preocuparea teatrelor ca, paralel cu reinterpretarea operelor fundamentale ale trecutului, de la înălțimea de înțelegere a prezentului, să prezinte, într-o selecție mai riguroasă, piese contemporane, susținute de un puternic suflu umanist, relevante pentru lupta forțelor progresiste pentru libertate și echitate socială. Structurat pe aceste criterii ideologice și estetice, în ansamblul său, repertoriul demonstrează o orientare militantă, cu o evidentă diversitate tematică, echilibrat în principalele sale compartimente, bogat în noutăți, apt să genereze spectacole de amplă vibrație artistică.

Din dramaturgia clasică națională teatrele vor menține în atenția publicului, prin noi montări, piesele din fondul de aur, dintre care nu lipsesc: *O scrisoare pierdută*, *O noapte furtunoasă* și *Năpasta* de I. L. Caragiale, *Chirița în provincie* de Vasile Alecsandri, *Vlaicu-Vodă* de Al. Davila, *Vișorul* de B. Ștefănescu-Delavrancea etc. Vor fi repuse în circulație, în spectacole coupé sau spectacole lectură, piese ale pionierilor teatrului nostru, în cadrul unei ample acțiuni de reevaluare a patrimoniului dramaturgie național. Din dramaturgia primei jumătăți a veacului nostru, se bucură de preeminență Camil Petrescu (*Act venețian*, *Mitică Popescu*), Mihail Sebastian (*Ultima oră*, *Steaua fără nume*), Mihail Sorbul (*Patima roșie*), Victor Ion Popa (*Tache, Ianke și Cadir*), Victor Eftimiu (*Omul care a văzut moartea*, *Inspectorul broaștelor*). Mircea Ștefănescu (*Micul infern*) etc.

În sectorul dramaturgiei contemporane, piesele create anterior, definite prin aderența lor socială și bogăția semnificațiilor, susținute de calități artistice recunoscute se merită cu autoritate în atenția teatrelor, inspirând un mare număr de montări. Desigur, nu putem face o enumerare exhaustivă a acestora, dar spre a ilustra opțiunile, vom menționa, printre altele, piesele lui Paul Everac (*Cititorul de contor*), D. R. Popescu (*Acești îngeri triști*, *Piticul din grădina de vară*), Titus Popovici (*Puterea și Adevărul*), Lucia Demetrius (*Arborele genealogic*), Aurel Baranga (*Opinia publică*, *Sfântul Mitică Blajinai*), Eugen Barbu (*Sfântul, Groapa*), Sütö Andras (*Un leagăn pe cer*), Dan Tărchiță (*Io, Mircea Voievod*) etc.

În mod firesc, interesul principal îl suscită premierele absolute ale stagiunii. Dintr-o producție dramaturgică abundentă, a fost selecționat, pe baza unor criterii axiologice mai ferme, un număr relativ mai restrâns de piese (spre a evita inflația din unele stagioni anterioare, în care cantitatea nu avea totdeauna o acoperire corespunzătoare de calitate), cu un larg ambitus tematic, atestând un proces de diversificare a modalităților de expresie artistică. Cele mai multe piese, relevând o gândire politică îndrăznească, surprind aspecte din activitatea creatoare a maselor pentru construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, cu o mai profundă intuiție artistică. Demonstrând o înțelegere mai cuprinzătoare a fenomenelor, o deplină solidarizare cu preocupările partidului nostru pentru formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, de influențare activă a universului etc. al oamenilor, piesele susțin, cu ardența marilor convingeri, principiile fundamentale ale eticii și echității socialiste: formarea unei concepții militante, dezvoltarea responsabilității cetățenești față de societate, a dragostei față de muncă, afirmarea trăsăturilor morale înaintate, a dreptății și loialității etc. În această dramaturgie, eticul și esteticul se definesc drept componente importante ale idealului social al epocii noastre, iar modalitatea dezbaterii năzuiește să fie, în ansamblu, cea a dramei psihologice. O astfel de tendință fortifică piese ca: *Viața unei femei* de Aurel Baranga, *Nu sintem îngeri* de Paul Ioachim, *Acum și în cele din urmă* de Theodor Mănescu, *Logodna fără bărbat* de G. Genoiu, *Ferește-te, omule, de tine* de Tudor Popescu, *Dinu de Radu F. Alexandru*, *Excursie pe un covor* de Christian Maurer, *Cînd iarba are chip de om* de R. Padina etc.

A crescut în raport cu anii precedenți ponderea dramaturgiei adresate copiilor și tineretului, alături de basmele dramatizate, fiind promovate piese în centrul cărora se află tineri eroi ai zilelor noastre, pledînd pentru dăruire socială, pentru dragostea și respectul față de muncă (Dan Rebreanu — *Cocoșul de tablă*, Natalia Gheorghiu — *Cînd viața scrie povești* etc).

Într-o interpretare reflectînd viziunea înnoitoare a recentelor documente de partid, piesele de factură istorică evocă pagini din istoria poporului român, atestînd continuitatea lui pe aceste locuri (*Tropeum Traian* de G. Sălceanu), lupta pentru apărarea ființei naționale (*Noaptea albă* de Mircea Bradu), pentru realizarea primei uniți a țărilor române (*Capul de Mihnea Gheorghiu*), momente din lupta primelor cercuri muncitorești (*Sintem și rămînem* de Paul Cornel Chitic) sau din activitatea în ilegalitate a comuniștilor pentru înfăptuirea insurecției armate antifasciste (*Evadarea* de Leonida Teodorescu).

Acestora, li se vor adăuga, pe măsura definitivării, piese dezbătînd probleme de interes major, care augurează succese ale dramaturgiei noastre, semnate de autori care și-au cîștigat stima publicului, precum Paul Everac (*Acord*), D. R. Popescu (*Balconul*), Marin Sorescu (*Răceala*). Ecaterina Oproiu (*Ce vrea femeia*), Sütö Andras (*Ruguri și statui*) Teodor Mazilu (*Ora închiderii*) etc.

Dramaturgia străină continuă să fie amplu valorificată, în primul rînd, prin piese aparținînd marilor clasi ai tuturor epocilor: Aristofan, Plaut, Shakespeare — care polarizează un interes deosebit — Molière, Goethe, Schiller, V. Hugo, Ed. Bostand, Lope de Vega, Cehov, Gogol, Gorki etc. Dintre lucrările ce vor fi interpretate în premieră pe țară menționăm, printre altele: *Negușătorul* de Plaut, *Henric IV*, *Henric VI*, *Negușătorul din Veneția* de Shakespeare, *Femeia tăcută* de Ben Jonson, *Faust* de Marlowe, *Barbarii* de M. Gorki, *Descumpănitul* de J. Nestroy, *Fantasio* de A. de Musset, *Praf în ochi* de E. Labiche, *A zecea poruncă* de A. Goldfaden, *Pintina Trevi* de G. Bernini, *Götz von Berlichingen* de Goethe, *Mizerie colorată* și *Cu capul în nori* de Csiky Gergely, *Remanierarea* de Nagy Ignacz etc.

Dramaturgia contemporană suscită, pe mai departe, un interes inepuizabil. Din creația țărilor socialiste au fost selecționate piese ale unor scriitori cunoscuți, care s-au bucurat de succes în țările respective, atît datorită conținutului lor semnificativ, cît și valorii artistice. În ansamblu, aceste lucrări consemnează fenomenele caracteristice ale procesului de dezvoltare socială în țările prietene, militează pentru ideile umanismului socialist. Alături de piesele lui Brecht (*Domnul Puntilla și sluga sa Matti*, *Arturo Ui*, *Galileo Galilei*, *Opera de trei parale* etc.), Urkeny Istvan (*Joc de pisici*), Leonid Leonov (*Vifornița*) etc., care au înregistrat un larg ecou de public în montările anterioare, teatrele vor prezenta în premieră pe țară piese cu o bogată încărcătură ideologică și emoțională: *Lumina de seară* și *Comedie de modă veche* de A. Arbuzov, *Apărați-vă bunică* de V. Mhitarian, *Aici zorile sînt liniștite* de B. Vasiliev, *Vara trecută la Ciulinsk* de A. Vampilov, *Paradoxul lui Diogene* de T. Arsovski, *Micul nostru pămînt* de G. Djararov, *Baia romană* de B. Stratiev, *Sunați de trei ori* de Hans Dieter Schmidt, *Columbus* de Peter Haeks, *Cercurile vieții* de Lena Foelbach, *Ruptura* de Darvas Jozsef etc.

Din dramaturgia contemporană a altor țări, teatrele au optat cu prioritate pentru piesele progresiste, exprimînd lupta popoarelor pentru libertate socială și națională, pentru înlăturarea discriminărilor sociale, pentru abolirea condiției de alienare a individului, afirmînd încrederea în destinul luminos al omenirii. O mai atentă investigație a acestui sector s-a soldat cu reținerea în repertoriu a unor lucrări de un puternic suflu social, conferind repertoriului un evident caracter de noutate. *Siswe Bansi a murit* de Athol Fuggard, *Libertatea orașului* de Brian Friel, *Eroica de la Buenos Aires* de O. Dragon, *Thomas Münzer* de Dieter Forte, *Dar miine?* de Nordahl Grieg, *Bomba zilei* de B. Hecht-Ch. McArthur, *Băiatul de aur* de C. Odets, *Dosarul Andersonville* de Saul Levitt, *Ferma* de David Storey, etc., piese ce vor fi prezentate în premieră pe țară, alături de drame susținute de patosul protestatar ca *Gloria și moartea lui Joaquin Murietta* de Pablo Neruda, *Procesul maimuțelor* de Jerome Lawrence și Robert Lee, *Piine amară* de Claude Spaak etc., oferă premisele unor spectacole apte să exercite o mare forță de atracție. Nu lipsesc din repertoriu lucrările unor dramaturgi de mare succes ca: O'Neill, A. Miller, M. Frisch, Giraudoux, Priestley etc. asigurînd repertoriului o configurație corespunzătoare, conținînd premise pentru reprezentații de atracție.

Valoarea unei stagiuni este determinată nu numai de cantitatea și calitatea textelor dramatice, ci și de forța creației artistice, de inventivitatea regizorului, de participarea artistică a tuturor factorilor ce concură la realizarea spectacolului. Este cunoscut că ori de cîte ori acești creatori ai spectacolului și-au concertat talentul, fantezia, dăruirea, scena a fost înnobită cu realizări impresionante, exercitînd o irezistibilă forță de atracție asupra publicului; cînd angajarea acestor forțe s-a făcut fără convingere, iar spectacolele au fost montate grăbit, diletant, nu de puține ori piese meritorii au fost devalizate în spectacole mediocre, sufocate de platitudine, lipsite de forța propulsiei artistice, sortite, după o existență scurtă și precară, anonimatului. Și în stagiunea precedentă, alături de spectacole remarcabile, pe scenele noastre au fost prezentate din păcate și spectacole improvizate, anodine, lipsite de rezonanță, mărturisind din partea unor colective artistice abdicarea de la conștiința profesională. O intolerabilă degradare a talentului. Asemenea manifestări regretabile, în mod justificat refuzate de spectatori, se cer supuse unui examen intransigent cu atît mai mult cu cît ele au fost posibile într-o mișcare artistică ce beneficiază de numeroase talente de o înzestrare neobișnuită, ale căror fascinante resurse creatoare s-au cristalizat într-un stil interpretativ distinct, școala românească de teatru impunînd pe plan mondial o experiență artistică originală, îmbogățind, într-un mod autentic modern, conceptul de teatralitate. Sub semnul unei exigențe sporite, impusă de însăși valoarea potențialului nostru artistic, stagiunea va trebui să se desfășoare sub imperativul calității, într-o loială emulare a

teatrelor de a oferi colectivelor posibilitatea unei afirmări plene, în spectacole de un contur artistic deosebit, în care să vibreze o răscolitoare forță de șoc emoțională. Așteptăm ca în viitorul stagiune, teatrul nostru să-și amplifice autoritatea și capacitatea de radiație și acest lucru nu se poate desfășura decît prin exercitarea vocației artistice afirmată cu dăruire, cu neobosită energie, în opera teatrală. Așa cum sublinia patetic Garcia Lorca în vibranta sa chemare, vocația actorului este arta, arta actorului fiind viața însăși a teatrului, condiția existenței și vitalității acestuia: „Artă mai presus de orice. Artă cît mai nobilă cu putință; iar voi, dragi actori, artiști mai presus de orice. Artiști prin ocupație și prin preocupare. De la cel mai modest teatru pînă la cel mai proeminent trebuie scris cuvîntul «Artă» în sală și în cabine, pentru că altminteri scriem cuvîntul «comerț» sau altul pe care nu îndrăznesc să-l rostesc. Și mai trebuie disciplină, și jertfă, și dragoste“. Ca să facă artă, actorul are nevoie de participarea pasionată și responsabilă a regizorului — care nu trebuie să se mulțumească a fi numai realizatorul unor spectacole cărora le imprimă cachet-ul personalității sale, ci, după expresia lui Jacques Copeau, să se afirme ca un „animator dramatic“ al colectivului teatral. Este cunoscută importanța creației regizorale în teatrul modern, demonstrată de practica artistică a ultimelor decenii, mutațiile produse în arta spectacolului fiind provocate în mare măsură de regizori care au îmbogățit modurile comunicării teatrale. Dispunem de regizori remarcabili afirmați pe plan mondial, alături de ei consacrîndu-se, prin montări memorabile, și regizori din tînăra generație, dar cu toate acestea în stagiunile anterioare marile succese au alternat cu spectacole neconcludente artistic, inegale, nelipsind nici eșecurile. Cauza trebuie căutată în insuficienta utilizare de către teatre a regizorilor din primul eșalon, capabili să polarizeze colectivele în jurul unor idei artistice dominante, a unor formule de spectacol inedite. Oferind regizorilor experimentați posibilitatea unei activități neîntrerupte, spectacolele — în baza unui program repertorial de perspectivă — vor trebui gîndite cu seriozitate, spre a găsi modalități de montare inedite, în care substanța ideologică a textului să-și găsească echivalențe plastice și afective captivante, rezultatul travaliului regizoral trebuind să conducă spre o creație incontestabilă, nu spre o palidă ilustrare vizuală, care emaciază substanța piesei. Sperăm să nu mai reîntîlnim cazuri — așa cum s-a întîmplat în trecut — în care conducerea teatrelor, comitetele oamenilor muncii au tolerat unele improvizații semnate de regizori mediocri, dar insistenți, ce au instaurat în unele colective un monopol descurajator, întreținînd o atmosferă de suficiență, de mediocritate. Într-o mobilizare a tuturor energiilor creatoare, teatrele vor trebui să aspire, cu convingere și consecvență, spre realizarea unor spectacole elevate, pentru că valoarea unei stagiuni nu rezidă în cantitatea pieselor jucate, ci în calitatea montărilor, în amplitudinea și profunzimea vibrației artistice. Dorim o stagiune care să demonstreze bogăția și vitalitatea artistică a teatrului nostru, așteptăm spectacole memorabile, momente de referință în istoria teatrului contemporan.

Sîntem profund încredințați că, însuflețiți de ideile generoase ale documentelor de partid, militînd să traducă în viață cu pregnant relief artistic sarcinile trasate activiștilor din domeniul culturii și artei de cel de al XI-lea Congres al P.C.R., într-o generoasă competiție a spiritului creator, colectivele teatrale vor cucui în noua stagiune succese artistice majore, demonstrînd încă o dată, cu sporită energie spirituală, inepuizabilele modalități formative ale artei spectacolului.